

Sygn. akt III USK 555/21

POSTANOWIENIE

Dnia 23 lutego 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jolanta Frańczak

w sprawie z odwołania J. W.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w L.

o uchylenie decyzji,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 23 lutego 2022 r.,

na skutek skargi kasacyjnej odwołującego się od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 17 grudnia 2020 r., sygn. akt III AUa (...),

1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,

**2. zasądza od wnioskodawcy na rzecz organu rentowego
kwotę 240 zł (dwieście czterdzieści) tytułem zwrotu kosztów
postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w (...) wyrokiem z dnia 17 grudnia 2020 r. oddalił apelację ubezpieczonego J. W. od wyroku Sądu Okręgowego w L. z dnia 14 maja 2020 r., którym oddalono jego odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. z dnia 31 lipca 2019 r., na podstawie której organ rentowy odmówił ubezpieczonemu uchylenia decyzji z dnia 23 maja 2014 r. przyznającej mu prawo do wcześniejszej emerytury.

W wyrokach Sądów *meriti* przyjęto, że decyzją z dnia 23 maja 2014 r. organ rentowy przyznał ubezpieczonemu emeryturę z tytułu pracy w szczególnych warunkach. Wypłata świadczenia podlegała zawieszeniu ze względu na

kontynuowanie przez ubezpieczonego zatrudnienia. Decyzją z dnia 22 czerwca 2017 r. przyznano ubezpieczonemu emeryturę w związku z osiągnięciem powszechnego wieku emerytalnego. Kolejną decyzją z dnia 2 sierpnia 2017 r. organ rentowy odmówił ubezpieczonemu prawa do rekompensaty, wskazując na prawo do wcześniejszej emerytury ustalone decyzją z dnia 23 maja 2014 r. Odwołanie ubezpieczonego od tej decyzji zostało oddalone wyrokiem Sądu Okręgowego w L. z dnia 24 października 2017 r., V U (...), a apelacja wyrokiem Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 27 marca 2018 r., III AUa (...). Ubezpieczony zażądał uchylenia decyzji przyznającej mu prawo do wcześniejszej emerytury, aby uzyskać prawo do rekompensaty na podstawie art. 21 ust. 1 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (obecnie jednolity tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 1924 ze zm.). Sądy obu instancji podkreśliły, że w ustawie z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (obecnie jednolity tekst: Dz.U. z 2021 r., poz. 291 ze zm.; dalej: ustawa emerytalna) istnieje Rozdział 3, obejmujący art. 107-114, które należy uznać za przepisy „stanowiące inaczej” w rozumieniu art. 124 ustawy emerytalnej, a to wyklucza posiłkowanie się rozwiązaniami przewidzianymi w Kodeksie postępowania administracyjnego w sprawach o uchylenie prawomocnych decyzji emerytalnych. Sądy nie znalazły też podstaw do zastosowania w sprawie art. 114 ustawy emerytalnej.

Ubezpieczony w całości zaskarżył skargą kasacyjną wyrok Sądu Apelacyjnego, zarzucając naruszenie prawa materialnego: - art. 124 ustawy emerytalnej oraz art. 123 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (obecnie jednolity tekst: Dz.U. z 2021 r., poz. 423 ze zm.; dalej: ustawa systemowa) w związku z art. 155 k.p.a. oraz art. 114 ustawy emerytalnej w sytuacji, gdy przepisy ustawy emerytalnej nie regulują możliwości uchylenia decyzji emerytalnej, gdy przemawia za tym interes społeczny czy też słuszny interes stron (ustawa emerytalna nie reguluje tej kwestii, co więcej nie zabrania uchylenia decyzji emerytalnej w sytuacji, gdy zachodzi stosowny interes - interes strony).

Skarżący wniósł o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku i poprzedzającego go wyroku Sądu Okręgowego i orzeczenie co do istoty sprawy, przez zmianę zaskarżonej decyzji w całości i uchylenie decyzji z dnia 23 maja

2014 r. oraz o zasądzenie od organu rentowego na jego rzecz zwrotu kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazano na potrzebę rozstrzygnięcia istotnego zagadnienia prawnego, które skarżący ujął w formie następującego pytania: „czy możliwe jest uchylenie (na wniosek ubezpieczonego) decyzji organu rentowego o przyznaniu ubezpieczonemu określonego świadczenia w sytuacji, gdy przemawia za tym słuszny interes strony, a w szczególności czy taką możliwość wyklucza dyspozycja art. 114 ustawy emerytalnej?”.

W uzasadnieniu wniosku skarżący stwierdził, że istota tego zagadnienia prawnego sprowadza się do kwestii oceny relacji art. 114 ustawy emerytalnej do art. 155 k.p.a. w aspekcie, czy dyspozycja art. 114 ustawy emerytalnej wyklucza możliwość uchylenia danej decyzji organu rentowego ze względu na występowanie istotnego interesu strony (ubezpieczonego, obywatela).

W odpowiedzi na skargę kasacyjną organ rentowy wniósł o odmowę przyjęcia skargi do rozpoznania oraz o zasądzenie na jego rzecz od skarżącego zwrotu kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4).

Obowiązkiem skarżącego jest sformułowanie i uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w nawiązaniu do tych przesłanek, gdyż tylko wówczas może być osiągnięty cel wymagań przewidzianych w art. 398⁴ § 2 k.p.c. Rozstrzygnięcie Sądu Najwyższego w kwestii przyjęcia bądź odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wynika z oceny czy okoliczności powołane przez skarżącego odpowiadają tym, o jakich stanowi art. 398⁹ § 1 k.p.c.

Wniosek o przyjęcie do rozpoznania skargi kasacyjnej został oparty na przesłance wymienionej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., tj. na występowaniu w sprawie istotnego zagadnienia prawnego.

Dla przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania w związku z występowaniem w sprawie istotnego zagadnienia prawnego konieczne jest przedstawienie problemu o charakterze abstrakcyjnym, nierozstrzygniętego w dotychczasowym orzecznictwie i wymagającego pogłębionej wykładni. Zagadnieniem prawnym jest bowiem zagadnienie, które wiąże się z określonymi przepisami prawa materialnego lub procesowego, których wyjaśnienie ma nie tylko znaczenie dla rozstrzygnięcia konkretnej sprawy, ale także dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw. Wskazanie na zagadnienie prawne uzasadniające wniosek o rozpoznanie skargi kasacyjnej powinno nastąpić przez jego sformułowanie jako problemu prawnego wymagającego rozstrzygnięcia, określenie przepisów prawa, w związku z którymi powstało i wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Dopiero wówczas Sąd Najwyższy ma podstawę do rozważenia, czy przedstawione zagadnienie jest rzeczywiście zagadnieniem „prawnym” oraz czy jest to zagadnienie „istotne” (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002 nr 1, poz. 11; z dnia 13 sierpnia 2002 r., I PKN 649/01, OSNP 2004 nr 9, poz. 158; z dnia 14 lutego 2003 r., I PK 306/02, Wokanda 2004 nr 7-8, poz. 51; z dnia 10 stycznia 2012 r., I UK 305/11, LEX nr 1215784; z dnia 23 marca 2012 r., II PK 284/11, LEX nr 1214575; z dnia 10 września 2014 r., I CSK 729/13, LEX nr 1532950; z dnia 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14, LEX nr 1622307; z dnia 14 kwietnia 2015 r., II PK 217/14, LEX nr 678073; z dnia 28 października 2015 r., I PK 17/15, LEX nr 2021940; z dnia 14 stycznia 2016 r., II CSK 382/15, LEX nr 2090999). Ponadto, istotnym zagadnieniem prawnym w rozmieleniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest zagadnienie nowe, nierozwiązane dotąd w orzecznictwie, którego rozstrzygnięcie może przyczynić się do rozwoju prawa. W konsekwencji nie można uznać, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.), jeśli Sąd Najwyższy zajął już stanowisko w kwestii przedstawianej w skardze i wyraził swój pogląd we wcześniejszych orzeczeniach, a nie zachodzą żadne okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 12 marca 2010 r.,

II UK 400/09, LEX nr 577468; z dnia 19 stycznia 2012 r., I UK 328/11, LEX nr 1215423; z dnia 19 marca 2012 r., II PK 294/11, LEX nr 1214578; z dnia 10 kwietnia 2018 r., I CSK 733/17, LEX nr 2495968; z dnia 10 kwietnia 2018 r., II PK 143/17, LEX nr 2525398; z dnia 19 kwietnia 2018 r., I CSK 709/17, LEX nr 2486162; z dnia 23 maja 2018 r., I CSK 33/18, LEX nr 2508114).

Skarżący nie zdołał wykazać występowania w sprawie wskazanej przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. Poruszana przez skarżącego kwestia dotyczy w istocie problemu wzruszalności prawomocnej decyzji organu rentowego, bowiem intencją jego odwołania było usunięcie z obrotu prawnego decyzji o przyznaniu mu prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach.

W orzecznictwie utrwalony jest pogląd, że ustawodawca wykluczył możliwość uchylecia decyzji ustalającej prawo do emerytury na zasadach określonych w przepisach Kodeksu postępowania administracyjnego (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 grudnia 2016 r., II UK 500/15, LEX nr 2191455). Zgodnie bowiem z art. 83a ust. 4 ustawy systemowej przepisów ust. 1-3 tego przepisu nie stosuje się w postępowaniu o ustalenie uprawnień do emerytur i rent i ich wysokości. Wyłączone jest więc w tym zakresie stosowanie art. 154 i art. 155 k.p.a. Wzruszenie decyzji organu rentowego w zakresie dotyczącym ubezpieczeń emerytalnych i rentowych może następować wyłącznie na zasadach określonych w art. 107-114 ustawy emerytalnej. Sąd Najwyższy w swoim orzecznictwie (zob. wyrok z dnia 25 listopada 2016 r., I UK 369/15, OSNP 2018 nr 2, poz. 20) nie podzielił wyrażanego w literaturze przedmiotu (M. Bartnicki, w: Ustawa o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, (red). K. Antonów, Warszawa 2007, s. 426 oraz K. Antonów, Wybrane zagadnienia stosowania przepisów Kodeksu postępowania administracyjnego w postępowaniu w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych, PiZS 2007 nr 10, s. 27) stanowiska, zgodnie z którym, skoro art. 83a ust. 2 ustawy systemowej przewiduje tylko działanie organu rentowego z urzędu, to *a contrario* należy opowiedzieć się za pełną dopuszczalnością weryfikacji decyzji emerytalnych i rentowych w trybach określonych w art. 154-156 k.p.c. na żądanie ubezpieczonego.

Na marginesie zauważyć można - jak trafnie stwierdził Sąd Apelacyjny – że rekompensata, o której mowa w art. 21 ustawy o emeryturach pomostowych, nie przysługuje osobie, która nabyła *ex lege* prawo do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym na podstawie przepisów ustawy emerytalnej, chociażby nie złożyła wniosku o to świadczenie i nie uzyskała prawa do niego potwierdzonego decyzją organu rentowego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 maja 2018 r., III UK 88/17, OSNP 2019 nr 2, poz. 23 czy postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 25 lutego 2020 r., II UK 82/19, LEX nr 3221253).

Skarżący nie zdołał zatem wykazać, że zachodzi potrzeba rozpoznania skargi, wobec czego Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, orzekając o kosztach postępowania kasacyjnego stosownie do art. 98 § 1 k.p.c. w związku z art. 398²¹ k.p.c.